



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Quibusdam præmissis difficultas resolvitur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

mentiori pluribus ad diversas lineas spectantibus, quæ ratione suæ eminentiæ invitat intellectum, ut pluribus conceptibus sibi inadæquatis ab eo concipiatur.

ARTICVLVS SECVNDVS.

An voluntas sive volitio divina, sit de constitutione metaphysica divinæ naturæ?

§. I.

Quibusdam præmissis difficultas resolvitur.

22. **N**otandum primò, Dupliciter nos posse loqui de constitutione divinæ naturæ: physicè scilicet, & metaphysicè. Primo modo certum est voluntatem Dei ad divinæ naturæ constitutionem pertinere, nam physica Deitatis constitutio, coalescit ex omnibus prædicatis divinis, tam absolutis, quàm relativis, cum omnia prædicata Dei sint realiter cum ipso identificata. Procedit ergo disputatio solum in posteriori sensu, & de constitutione metaphysica, quo genere constitutionis dicitur constitutum alicujus rei, quod primò objicitur intellectui cum fundamento in re, & se habet veluti radix & origo aliarum perfectionum quæ ipsi competunt. Quo pacto rationalitas dicitur metaphysicè constituere naturam humanam, quia primò in homine intelligitur, & se habet ut radix trisibilitatis, & aliarum proprietatum quæ illi conveniunt.

23. Notandum secundò: Idem esse, quantum ad propositum, inquirere an voluntas aut volitio divina sit de constitutione metaphysica divinæ naturæ; quia cum hæc duo ad eandem lineam pertineant, & inter se identificentur, sine distinctione etiam virtuali, ut ostendimus articulo præcedenti, si unum à metaphysica divinæ naturæ constitutione excludatur, aliud ad eam pertinere non poterit. His præmissis.

24. **D**ico: Voluntatem aut volitionem divinam non esse de formalissimo conceptu, seu de constitutione metaphysica divinæ naturæ. Ita docent Salmanticenses, Tractatu 4. disp. 2. dub. 3. Joannes à S. Thoma, & alij Discipuli D. Thomæ, hic & supra quæst. 14. art. 1. contra Suarezem disp. 30. Metaph. sect. 6. num. 13. Zuningam de Trinit. disp. 2. dub. 2. membro 8. & dub. 4. membro 2. Arrubal disp. 40. cap. 1. & 3. ubi distinguit voluntatem divinam in actum primum & secundum, & ut habet rationem facultatis volitivæ, & actualis volitionis, & asserit volitionem non esse de conceptu divinæ naturæ, bene tamen voluntatem.

Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Quod præsupponit naturam divinam jam constitutam, non potest ad ejus formale constitutum pertinere: Sed divina voluntas, aut volitio, supponit naturam divinam constitutam in ratione naturæ, per ipsum intelligere purissimum & actualissimum, ut in Tractatu de attributis fusè ostendimus: Ergo ad ejus constitutionem non pertinet.

Disp. 2.
art. 1.

25.

Dices, Volitionem divinam præsupponere naturam divinam constitutam solum inadæquatè per ipsum intelligere, vel ut alij volunt per immaterialitatem, & radicem intellectiois; atque ita posse ad ejus constitutionem metaphysicam, saltem inadæquatè, pertinere.

26. **S**ed contra primò: Vis appetitiva, & ipsa appetitio, ex se supponunt naturam appetentis

A constitutam adæquatè, ob quam rationem D. Thomas infra quæst. 78. art. 1. docet appetitivum non constituere aliquem gradum viventium: Ergo volitio & voluntas in Deo supponunt virtualiter, & cum fundamento in re, naturam adæquatè constitutam. Consequentia patet, Antecedens probatur. Vis appetitiva, ex proprio genere, est inclinatio in illud quod est conveniens naturæ appetentis: Ergo debet necessariò præsupponere naturam appetentis adæquatè constitutam, ut sit regula & mensura boni appetendi.

27. **S**ecundò, Deus antecederet ad suam volitionem habet operationem perfectissimam omnium sibi possibilem: Ergo est adæquatè in sua essentia constitutus antecederet ad illam. Consequentia patet, quia nihil potest habere perfectissimam operationem omnium sibi possibilem, nisi habeat naturam integram & adæquatè constitutam. Antecedens verò probatur. Deus antecederet ad volitionem habet intelligere in actu secundo, quod est perfectissimus actus, & perfectissima operatio ipsi possibilis, cum sit radix virtualis omnium aliarum: Ergo habet operationem perfectissimam.

28. **T**ertiò, Natura divina adæquatè communicatur Filio, formaliter & ex vi processionis, non communicatà formaliter volitione, ut docent Theologi in Tractatu de Trinitate: Ergo adæquatè constituitur in ratione naturæ, non ingrediente volitione constitutionem illius. Consequentia patet, Tum quia non potest communicari adæquatè natura, non communicato adæquato illius constitutivo. Tum etiam, quia inde potissimè probant Theologi, paternitatem v.g. non esse de constitutione metaphysica divinæ naturæ, sub conceptu expresso naturæ, quia per generationem communicatur Filio natura, non communicatà paternitate. Ergo si divina natura communicatur Filio adæquatè, ex vi processionis, non communicatà formaliter volitione, ista non pertinet, etiam inadæquatè, ad metaphysicam divinæ naturæ constitutionem.

29. **P**robatur secundò conclusio, & simul magis impugnatur responsio data. Ut volitio inadæquatè pertineret ad metaphysicam divinæ naturæ constitutionem, deberet identificari cum intellectiois divina, sine distinctione virtuali: Sed hoc non potest dici: Ergo nec illud. Major constat, Si enim sola realis identitas sufficeret, ut aliqua ratio vel perfectio in Deo, ad constitutionem metaphysicam divinæ naturæ inadæquatè pertineret, sequeretur quòd non solum volitio divina, sed etiam omnia attributa, imò & relationes divinæ, metaphysicam divinæ naturæ constitutionem ingrederentur: cum hæc omnia realiter cum natura divina identificentur: Sed hoc dici nequit, alioquin in Filio v.g. non salvaretur adæquatè natura divina, cum in illo non sit paternitas, vel spiratio passiva: Ergo &c.

30. **M**inor autem, in qua est difficultas, multipliciter suadet. Primò quia illa virtualiter distinguuntur in Deo, quæ pertinent ad diversas lineas, & diversa objecta formalia respiciunt, ut in Tractatu de attributis, agendo de metaphysica divinæ naturæ constitutione, fusè declaravimus: Sed intellectiois & volitio pertinent ad diversas lineas, & diversa objecta formalia respiciunt; intellectiois enim attingit ens sub ratione veri, volitio verò fertur in illud sub ratione boni: Ergo in Deo virtualiter distinguuntur.

Secundò, Cognitio divina assimilativa est, secus autem volitio; quocirca terminus per intelle-

Disp. 2.
art. 1.

tionem productus, similis est suo principio in natura, & ideo filius & genitus; non autem impulsus productus per voluntatem, ut docet D. Thomas infra quæst. 35. art. 1. & 2. Sed hæc abique distinctione virtuali inter cognitionem & volitionem divinam subsistere nequeunt: Ergo volitio Dei virtualiter distinguitur ab ejus intellectione.

Tertiò, Volitio notionalis activa, à cognitione activa notionali virtualiter distinguitur; cum illa in relatione spiratoris, & ista in paternitate, vel in recto, vel saltem in obliquo, consistat; inter quas relationes, nullus Theologorum negat distinctionem virtuales: Ergo pariter volitio essentialis, & essentialis cognitio, virtualiter distinguntur.

Denique, Ideo essentia & paternitas virtualiter inter se differunt, quia de illis prædicata contradictoria verificantur: scilicet paternitas non communicatur Filio, essentia illi communicatur: Sed etiam verificantur duo contradictoria de intelligere & velle, quia intelligere, prout in Patre, est principium generationis Filij; velle, prout in Patre, non est principium generationis Filij: Ergo intelligere & velle in Deo virtualiter distinguntur.

31. Probatur tertiò conclusio. Illa quæ pertinent ad constitutionem metaphysicam divinæ naturæ, nihil supponunt prius secundum rationem cum fundamento in re, cum natura sit id quod primò in re concipitur, & quod est veluti radix & origo cæterorum: Sed volitio ex proprio conceptu, cognitionem præsupponit: juxta illud commune axioma, *nihil volitum, quin præcognitum*. fundatum in eo quòd voluntas, cum sit potentia cæca, indiget ductu intellectus, ut exeat in volitionem: Ergo illa ad constitutionem metaphysicam divinæ naturæ non pertinet.

32. Confirmatur: Natura non potest demonstrari per aliquam rationem à priori, cum sit id per quod cætera omnia à priori demonstrantur: Sed voluntas in Deo demonstratur per intellectum, tanquam per rationem à priori, & causam virtuales, ut constat ex dictis articulo præcedenti: Ergo natura Dei non constituitur per voluntatem.

33. Dices, Volitionem non habere quod præsupponat cognitionem, ex conceptu volitionis communi ad creatam & incretam, sed solum ex conceptu volitionis create; quia volitio create realiter distinguitur ab intellectione, volitio autem divina est ipsissima cognitio, absque ulla distinctione. Unde ratio quæ D. Thomas demonstrat Deum esse volentem, ex eo quòd est intelligens, non est à priori, quoad se, sed tantum quoad nos, qui concipimus res divinas, per similitudinem & analogiam ad creatas.

34. Sed contra primò: Etiam in divinis volitio notionalis, ejusque terminus, scilicet Spiritus Sanctus, supponit intellectiōnem notionalē, & terminum illius, scilicet Verbum: Ergo quòd volitio cognitionem præsupponat, non oritur ex conceptu volitionis create, sed ex conceptu volitionis ut sic, analogicè communi ad volitionem createam & incretam.

35. Secundò, Si volitio ex proprio conceptu volitionis, prout est analogicè communis ad createam & incretam, non supponeret cognitionem, non esset assignabilis ratio ordinis processionum in divinis, cur scilicet processio Spiritus Sancti, Ver-

Tom. I.

A bi processionem supponat? Sed hoc non est dicendum: Ergo debet necessariò admitti in Deo, virtualis saltem suppositio cognitionis ad volitionem.

36. Tertiò, In rebus creatis cognitio realiter præsupponitur ad volitionem, quia ab ea realiter distinguitur: Sed in divinis intellectio distinguitur, saltem virtualiter, à volitione, ut supra ostensum est: Ergo ad illam virtualiter præsupponitur.

37. Denique probatur conclusio ratione desumpta ex D. Thoma infra quæst. 27. art. 2. & 4. ubi docet Verbum Divinum per se procedere ut filium & ut genitum, non autem Spiritum Sanctum: Sed si voluntas pertineret ad constitutum divinæ naturæ, Verbum Divinum non procederet ut Filius, siquidem ex vi suæ processionis non communicaretur ei totum constitutum nature; cum ex vi processionis ipsi non communicetur formaliter voluntas, sed ea solum quæ ad lineam intellectualem pertinent: Ergo voluntas ad constitutionem divinæ naturæ non pertinet.

38. Respondent aliqui apud Salmanticenses, negando sequelam Majoris, quia (inquiunt) ad rationem generationis non est necessarium quòd ex vi illius communicetur formaliter natura, sub conceptu adæquato naturæ, sed sufficit communicari primam naturæ conceptum, in quo alij omnes radicanur; & quia intellectio est primus naturæ divinæ conceptus, in quo cæteri radicanur, hinc fit, ut quamvis Filio ex vi processionis non communicetur volitio, sed tantum intellectio, salvetur ratio generationis in illo, quamvis etiam volitio sit de metaphysico naturæ divinæ conceptu.

39. Sed contra primò: De ratione Filij est assimilari Patri in natura adæquate sumpta, ut constat in creatis: Ergo etiam de ratione Filij est recipere à Patre naturam sub conceptu adæquato naturæ, & consequenter ad rationem generationis non sufficit quòd communicetur natura sub conceptu inadæquato naturæ.

40. Secundò, ex hac responsione sequeretur Spiritum Sanctum esse Filium, ex vi processionis, cum ei communicetur velle divinum, quod in sententia quam impugnamus, est conceptus inadæquatus divinæ naturæ.

Dices, Conceptum inadæquatum naturæ communicatum Spiritui Sancto, formaliter ex vi processionis, esse secundarium, & minus principalem, & ideo esse insufficientem ut ratione illius Spiritus Sanctus sit Filius, & ejus processio generatio; cujus oppositum in processione Verbi, opposita de causa contingit.

41. Sed contra: Cum rationes constitutive eò magis sint intimæ & præcipuæ, magisque constituent, quò magis sunt ultimæ, & voluntas sequatur post ipsum intelligere; si illa ad formalissimum divinæ naturæ conceptum pertineret, magis principaliter eam constitueret, quam ipsum intelligere, & sic conceptus inadæquatus naturæ, communicatus Spiritui Sancto, ex vi processionis, esset primarius & magis principalis. Sicut si inter conceptus inadæquatos hominis, quales sunt intellectivum, & discursivum, communicaretur secundus, comunicaretur illud in quo ultimò & principaliter natura hominis consistit.

Secundò responderi potest principali argumento, quòd Filio ex vi processionis communicatur etiam velle divinum, & consequenter, etiam ad

Bbb ij

constitutionem naturæ pertineat, tota divina natura communicatur Filio.

Sed contra est, quia in generatione Filij, volitio non se tenet formaliter ex parte principij: Ergo nec per se ingreditur terminum formalem illius. Consequentia patet, nam terminus formalis & principium quo generationis, proportionari debent, & adæquari. Antecedens verò probatur. Si volitio se teneret ex parte principij productivi Verbi, illud procederet non solum per modum verbi, sed etiam per modum impulsus & amoris; nam impulsus nihil aliud est quam terminus productus per voluntatem, sicut verbum est terminus productus per intellectum; & sic darentur duo impulsus in divinis, quod est hæreticum: Ergo volitio non se tenet formaliter ex parte principij processionis Verbi, sed ad illam se habet mere materialiter, & concomitanter.

§. II.

Solvuntur objectiones.

42. **O**bjicies primò: D. Thomas hic art. 1. æquiparat intellectionem & volitionem, quoad identitatem, cum divina natura: dicit enim quòd *sicut suum intelligere est suum esse. ita & suum velle.* Sed intelligere est esse, seu quidditas Dei, sine distinctione virtuali, ut in Tractatu de attributis ostendimus: Ergo & velle.

Disp. 2.
art. 1.

Respondeo D. Thomam æquiparare intellectionem & volitionem, quoad identitatem realem cum esse seu natura Dei, non tamen quoad identitatem virtualem; & solum intendere, quòd velle & natura in Deo identificantur realiter, non tamen virtualiter: quod constat, tum quia voluntatem per intellectum probavit, tum etiam quia intellectio & volitio pertinent ad diversas lineas, & diverso modo tendunt in objectum, per modum scilicet assimilationis & impulsus, ut antea declaravimus.

43. Instabis, Idem S. Doctor hic art. 8. & infra quæst. 61. art. 2. ad 1. & de potentia quæst. 3. art. 5. ad 2. docet quòd Deus causat omnia per suum esse, quia causat illa per voluntatem, quæ est suum esse: Sed hæc consequentia nulla esset, si inter esse & velle Dei agnosceret distinctionem virtualem, & poneret solum identitatem realem: nam eodem modo posset inferri, Deum causare omnia per relationes, vel per misericordiam, aut justitiam, quia hæc realiter identificantur cum esse seu natura Dei: Ergo &c.

Respondeo concessa Majori, negando sequelam Minoris; cum enim proprium sit voluntatis movere quoad exercitium agens intellectualem ad productionem suorum effectuum; est specialis ratio cur hæc consequentia sit legitima in voluntate, non verò in aliis attributis, vel in relationibus divinis; & cur D. Thomas ex identitate reali divinæ voluntatis cum esse seu essentia Dei, inferat quòd Deus causat omnia per suum esse, quia causat illa per voluntatem.

44. **O**bjicies secundo: Ut natura divina intelligatur metaphysicè constituta, debet ut summè perfecta intelligi: Sed non potest ut summè perfecta intelligi, nisi intelligatur ut volens, cum volitio sit aliqua perfectio simpliciter simplex: Ergo natura divina, nisi intelligatur ut volens, non intelligitur ut metaphysicè constituta; & consequenter voluntas aut volitio est de metaphysica illius constitutione.

A Confirmatur: Natura Divina debet concipi ita perfecta, ut nihil illà melius & perfectius possit intelligi: Sed natura intelligens simul & volens, perfectior intelligitur naturà tantum intelligente: Ergo non sola intellectio, sed etiam volitio, metaphysicam divinæ naturæ constitutionem ingreditur.

Ad objectionem respondeo, distinguendo Majorem: debet intelligi ut summè perfecta; radicaliter & identicè, concedo: formaliter, & explicitè, nego. Vel secundo distinguo: debet intelligi ut summè perfecta, intra propriam lineam naturæ, concedo: perfectione omnis lineæ, nego.

B Explicatur: In hoc distinguitur natura divina, ut formaliter natura est, à substantia & entitate increata Dei, prout habet rationem transcendentis increati, quòd primo modo se habet solum per modum radice respectu attributorum (hic enim est proprius conceptus naturæ, ut natura est) ac proinde non debet illa formaliter in se includere, saltem quoad rationem explicitam, sed solum radicaliter, quia natura ut talis est, non petit, nec patitur alium modum continendi suas proprietates, quam per modum principij radicalis. Secundo verò modo ambit & continet formaliter omnia quæ sunt in Deo, nec solum attributa, sed etiam relationes, quæ tamen, in omnium sententia, non constituunt naturam divinam, sed personas Sanctissimæ Trinitatis. Quare licet divina substantia, ut habet rationem entis increati & per essentiam, includat formaliter in suo conceptu omnes perfectiones simpliciter simplices, & debeat intelligi ut summè perfecta formaliter, perfectione omnis lineæ, tam naturæ, quam attributi; sub conceptu tamen & formalitate naturæ, non debet includere formaliter, sed tantum radicaliter attributa divina, quantum ad rationem explicitam, nec intelligi ut summè perfecta, perfectione omnis lineæ, sed sufficit eam intelligi summè perfectam formaliter in linea naturæ.

C Volitio autem, licet sit perfectio simpliciter simplex, non tamen pertinet ad lineam naturæ, sed ad lineam attributi; ac proinde ut natura divina intelligatur metaphysicè constituta, non est necesse quòd intelligatur ut volens formaliter, sed identicè tantum & radicaliter. Unde

Ad confirmationem, distinguo Majorem: Natura divina debet esse & concipi ita perfecta, ut nihil intelligi possit eà perfectius, perfectione naturæ, concedo: excessu resultante ex collectione naturæ & attributi, nego. Similiter distinguo Minorem. Natura intelligens simul & volens, intelligitur perfectior, perfectione naturæ, nego: Excessu resultante ex collectione naturæ & attributi, concedo. Itaque summa Deitatis, & Dei perfectio, petit quòd nihil realiter distinctum ab ipso, possit esse vel intelligi perfectius; & hoc salvatur, quamvis voluntas, & alia attributa non ingrediantur metaphysicam divinæ naturæ constitutionem: nam constitutum ex natura, & volitione, vel alio quocumque attributo, non est realiter distinctum à Deo, nec ab ejus natura; ac proinde quamvis excedat naturam divinam seorsim consideratam, nihilominus stat, nihil realiter distinctum à Deo intelligi eò perfectius. Petit etiam Deus, prout est concretum naturæ, ut nihil etiam ratione distinctum, esse aut intelligi possit perfectioris